

Nr 72.

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1937 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder till främjande av frukt- och trädgårdsodlingen.

(2:a avd.)

Jordbruksutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

1) II: 116 av herr *De Geer* i Hanaskog *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t föreslå tillsättandet av en statlig regleringsnämnd med uppdrag att övervaka och reglera handeln med frukt och andra trädgårdsprodukter, och skulle i nämndens uppdrag inbegripas att vid behov för Kungl. Maj:t föreslå åtgärder för ifrågavarande handels rationaliserande;

2) II: 181 av herr *Wallén m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att Kungl. Maj:t vidtager erforderliga åtgärder för en nedsättning av fraktsatserna för svensk frukt i syfte att dels lämna Norrland tillgång till sådan frukt till billigare pris, dels vidga de svenska fruktodlarnas avsättningsmöjligheter;

3) II: 280 av herr *Jacobson*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande dels de åtgärder, som böra vidtagas för att ernå en ökad konsumtion av färsk, svensk frukt i Norrland dels ock kostnaderna för en fraktnedsättning för frukt till inlandsbanestationerna i Lappmarken; samt

4) II: 374 av herr *Lundqvist m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t under erinran om den svenska frukt- och trädgårdsodlingens fortfarande prekära läge hemställa, att Kungl. Maj:t ville ägna alldeles särskild uppmärksamhet åt denna odlings behov av stöd ävensom utan tidsutdräkt taga under övervägande och förbereda de olika åtgärder, däribland tullregleringar och importreglering, som kunna erfordras åtminstone i beredskap för att skänka den svenska odlingen ökat skydd och större lönsamhet.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet har i vederbörlig ordning införskaffat yttranden över motionerna II: 116, II: 280 och II: 374 från lantbruksstyrelsen samt över motionen II: 181 från järnvägsstyrelsen. Lantbruksstyrelsen har överlämnat utlåtanden

den dels över samtliga till styrelsen remitterade motioner från riksförbundet svensk frukt, försäljningsförening u. p. a., och Sveriges pomologiska förening dels ock särskilt över motionen II: 374 från trädgårdsodlarnas samarbetskommitté, numera benämnd Sveriges centrala trädgårdsråd. Härjämte har byrådirektören i lantbruksstyrelsen Nils Sonesson till utskottet överlämnat P. M. angående konkreta förslag till omedelbara stödåtgärder för frukt- och trädgårdsodlingen, utarbetad i anledning av motionerna II: 116, 280 och 374.

Ur innehållet uti omförmälda yttranden, utlåtanden och promemoria antecknas i korthet följande.

Sveriges centrala trädgårdsråd hemställer i anslutning till motionen II: 374, att åtgärder omedelbart och framdeles måtte vidtagas för att säkerställa trädgårdsnäringens ekonomiska utkomstmöjligheter och att för ändamålet måtte inrättas en statlig regleringsnämnd med skyldighet och befogenhet att föreslå och vidtaga åtgärder i nyssnämnda avseenden. Härjämte framhåller rådet önskvärdheten av att trädgårdsodlingens aktuella problem göras till föremål för snabb och allsidig utredning genom en statlig kommitté.

Riksförbundet svensk frukt, försäljningsförening u. p. a., och Sveriges pomologiska förening, som gemensamt yttrat sig över motionerna II: 116, II: 280 och II: 374, framhålla vissa uppenbara missförhållanden, som först och främst föranlett det nuvarande prekära läget och som kunna påvisas för vidtagande av omedelbara åtgärder från statsmakternas sida till stöd för landets fruktodlare. Dylika åtgärder innefattas i följande punkter.

1. Fastställande av vindruvstull under tiden 1 juli—31 december till ett belopp av lägst 50 öre per kg.;
2. Vidtagande av skyndsamma åtgärder för att förhindra nu rådande genom ambulerande handel okontrollerad försäljning av frukt- och trädgårdsprodukter inom statens järnvägars områden;
3. Medgivande av viss fraktr restitution för svensk frukt, som försändes under auktoriserad kontroll; samt
4. Beviljande av statsanslag till propaganda för svensk frukt under säsongen 1937.

Slutligen föreslås med avseende på senare åtgärder till stöd för fruktodlingen tillsättande av en statlig kommitté med uppgift att undersöka och utreda frukt- och trädgårdsodlingens produktions-, lagrings- och försäljningstekniska problem.

Lantbruksstyrelsen har likaledes yttrat sig över motionerna II: 116, II: 280 samt II: 374 och därvid anfört i huvudsak följande. Enligt styrelsens mening är statlig reglering av handeln med trädgårdsprodukter överhuvud taget icke en framkomlig väg för gestaltning av bättre ekonomiska förhållanden på trädgårdsodlingens område. En dylik reglering finner styrelsen svår för att icke säga omöjlig att på ett tillfredsställande sätt genomföra. Behov av höjda tullar å trädgårdsprodukter gör sig starkt gällande. Vad särskilt beträffar frågan om att ernå ökad konsumtion av färsk svensk frukt i Norr-

land måste, förutom lämpligt ordnad frukttillförsel från södra Sverige, en mera varaktig förbättring ske genom trädgårdsskötselns främjande därstädes.

Härav torde framgå, anför styrelsen, att statliga åtgärder till stöd för trädgårdsodlingen böra inskränkas till beredande av ett väl avvägt skydd utåt och frihet inåt, varjämte statsmakternas hjälp till självhjälp förordas, i den mån detta på grund av onormala förhållanden kan visa sig erforderligt. Styrelsen kan sålunda icke utan vidare ansluta sig till de i förevarande motioner framlagda förslag. Enligt styrelsens uppfattning är emellertid trädgårdsnäringsläge numera sådant att en allmän utredning angående möjliga och lämpliga åtgärder från det allmännas sida till stöd för den svenska frukt- och trädgårdsodlingen är av behovet påkallad.

Järnvägsstyrelsen anför i anledning av motionen II: 181 bland annat följande. Vid nu pågående revidering av statens järnvägars godstaxa kommer styrelsen att samråda med representanter även för fruktodlariintressena och kommer därvid att taga all möjlig hänsyn till framförda synpunkter. Styrelsen måste emellertid framhålla, att, även om en närmare prövning av fraktfrågan skulle resultera i en tariffsänkning, möjligheterna att inom tariff-schemats ram åstadkomma en fraktlinndring äro tämligen begränsade. Förhållandet mellan priserna å inländska och utländska varor torde för övrigt icke kunna effektivt regleras med järnvägsfrakter. Anses det föreligga skäl att hjälpa en näring, som har svårt att värja sig för utländsk konkurrens, måste tullar eller subvention i någon form tillgripas.

Byrådirektören *Nils Sonesson* framlägger i sin omförmälda promemoria vissa förslag till omedelbara stödåtgärder för frukt- och trädgårdsodlingen, vilka kunna sammanfattas i följande huvudpunkter.

1. Statsanslag å 50,000 kronor bör beviljas för att främja odlarnas organisationsverksamhet i fråga om handeln med frukt- och trädgårdsprodukter samt för inköp av vissa förnödenheter;
2. Okontrollerad försäljning av frukt- och trädgårdsprodukter inom statens järnvägars områden bör förhindras;
3. Statsanslag å 100,000 kronor påkallas för medgivande av fraktr restitution vid försändning av svensk frukt genom auktoriserad odlarorganisation;
4. Ett propagandaanslag å 50,000 kronor bör utgå icke blott för svensk frukt utan även för fruktprodukter samt trädgårdsprodukter överhuvud taget;
5. Tull å vindruvor bör återinföras och helst fastställas till 50 öre per kg under tiden 1 juli—31 december; samt
6. Till premier åt fruktodlare, vilka genom omympning av fruktträd medverka till fruktodlingens rationalisering, bör anvisas ett statsanslag å 100,000 kronor.

Vidare bör genom tillkallande av särskilda utredningsmän undersökas vilka andra åtgärder, som kunna vidtagas till stöd för frukt- och trädgårdsodlingen.

Nyss angivna statsmedel, tillhopa 300,000 kronor, böra för budgetåret 1937/1938 ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att efter specialutredning

och ingående prövning av medelsbehovet i varje särskilt fall disponeras för olika ändamål på villkor, som Kungl. Maj:t må föreskriva.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 mars 1937 har chefen för jordbruksdepartementet till *utredningsmän* för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande produktions- och avsättningsförhållanden inom trädgårdsnäringen samt i fråga om behovet av särskilda åtgärder för åstadkommande av en önskvärd räntabilitet inom samma näring tillkallat tillförordnade expeditionschefen i finansdepartementet *G. Engzell*, ordförande, trädgårdsmästaren *Eg. Erikson*, Hässelby villastad, sekreteraren i Uppsala läns hushållningssällskap *H. Nystedt* och trädgårdsmästaren *Nils Bengtsson*, Fortuna, Kvarnby.

I uttalande till statsrådsprotokollet för samma dag anför *departementschefen* följande.

»Den svenska frukt- och trädgårdsodlingen har under de senaste årtiondena undergått en betydande utveckling. Antalet inom denna näringsgren sysselsatta personer har varit i ständig tillväxt och produktionen har i såväl kvalitativt som kvantitativt hänseende stigit avsevärt. Emellertid har näringen under de sistförflutna åren haft att kämpa med stora svårigheter. En starkt ökad konkurrens från utlandet har försvårat avsättningen av de inhemska produkterna. De många på olika orter spridda, merendels ekonomiskt svaga odlarna hava icke kunnat — utan stöd och initiativ utifrån — genomföra de organisatoriska åtgärder, som i skilda hänseenden torde vara erforderliga för att ernå tillfredsställande resultat av den bedrivna näringen. Skiljaktigheterna i produktionshänseende mellan olika landsdelar hava härvid lett till mindre rationellt ordnade försäljningsförhållanden. Ett beaktansvärt arbete har visserligen utförts i syfte att med förbättrade lagrings-, transport- och försäljningsmöjligheter söka ernå en ökad utvinning av produktionen, men de vidtagna åtgärderna hava icke varit tillräckliga.

Vid upprepade tillfällen hava framställningar gjorts såväl till riksdagen som hos Kungl. Maj:t om bistånd från det allmänna för ifrågavarande näring. Dessa framställningar hava endast i vissa avseenden vunnit statsmakternas bifall, i det med anledning därav en del tullförhöjningar blivit genomförda.

Med hänsyn till den betydelse, trädgårdsnäringen har för en stor befolkningsgrupp, synes det mig ligga i det allmännas intresse, att de svårigheter, som enligt vad jag anført torde förefinnas för ett rationellt utnyttjande av denna närings försörjningsmöjligheter, bliva i görligaste mån undanröjda. Innan statsmakterna taga ståndpunkt till denna fråga torde det emellertid vara nödvändigt att hithörande förhållandena göras till föremål för en närmare undersökning. Därvid böra i första hand klarläggas de rådande produktions- och avsättningsförhållandena inom trädgårdsnäringen samt den inverkan importen av vissa varuslag utövar. Särskild uppmärksamhet bör i detta sammanhang ägnas åt verkningarna för näringen av den under före-

gående år utfärdade lantarbetstidslagen samt de genom proposition till innevarande års riksdag föreslagna ändringarna i denna lag.

Med utgångspunkt från den sålunda gjorda undersökningen torde vid utredningen vidare böra övervägas vilka åtgärder i olika hänseenden, som med beaktande av rådande handelspolitiska förhållanden kunna vidtagas för avhjälpande av de förefintliga svårigheterna att åstadkomma en önskvärd räntabilitet inom näringen.»

Utskottet.

Samtliga här föreliggande motioner syfta till att på olika vägar bereda stöd åt frukt- och trädgårdsodlingen, vars utöfvare kanske främst på grund av tilltagande utländsk konkurrens och bristande inbördes samarbete för närvarande synas ha att kämpa med svårigheter, som de icke själva torde kunna bemästra. Tidigare gjorda liknande framställningar ha endast delvis vunnit statsmakternas bifall så tillvida att tullskyddet förstärkts för ett fåtal produkter. Utskottet finner emellertid det vara angeläget, att trädgårdsnäringens berättigade intressen tillgodoses i görligaste mån, även genom medverkan från det allmännas sida. Sedan Kungl. Maj:t numera tillkallat vissa sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande produktions- och avsättningsförhållanden inom trädgårdsnäringen samt i fråga om behovet av särskilda åtgärder för åstadkommande av en önskvärd räntabilitet inom samma näring, förutsätter utskottet, att de spörsmål och förslag, som motionärerna framfört, komma att av utredningsmännen närmare undersökas och prövas. Utskottet anser sig visserligen icke böra utan föregående utredning tillstyrka vidtagande omedelbart av ifrågasatta stödåtgärder på detta område, men utskottet vill understryka behovet av snara och verksamma åtgärder.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionerna II: 116, II: 181, II: 280 samt II: 374 må anses besvarade med vad utskottet anför.

Stockholm den 23 april 1937.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Granath, Tjällgren, Alfred Andersson, Jacob Hansson* och *Mannerskantz* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Uddenberg, Gustafson* i Vimmerby, *Andersson* i Löbbo, *Gustafson* i Kasenberg, *Ericsson* i Sörsjön, *Liedberg* och *Hilding*.